

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 252g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 19 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul
judecătorului
*(acordul Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la pornirea
urmăririi penale în privința judecătorilor care sunt suspectați de comiterea
infracțiunii prevăzute de articolul 307 din Codul penal)*

CHIȘINĂU

22 februarie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 12 noiembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 22 februarie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 19 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ridicată din oficiu de dna Angela Bostan, dl Ion Muruianu și dl Grigore Dașchevici, judecători la Curtea de Apel Chișinău, în cadrul dosarului nr. 3-104/2019.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Chișinău format din dna Angela Bostan, dl Ion Muruianu și dl Grigore Dașchevici, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

3. La ședința Curții Constituționale din 22 februarie 2022, dl judecător Serghei Țurcan i-a prezentat Plenului o cerere de abținere de la examinarea cauzei. Analizând motivele invocate în cerere, Curtea Constituțională a decis admiterea ei.

A. Circumstanțele litigiului principal

4. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorii excepției, pot fi rezumate după cum urmează:

5. Pe 22 noiembrie 2018, dl Eduard Harunjen, Procuror General, a depus la Consiliul Superior al Magistraturii o sesizare prin care a solicitat eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale în privința dnei Liubovi Brînza, judecător la Curtea de Apel Chișinău. Sesizarea Procurorului General se baza pe o bănuială rezonabilă că dna Liubovi Brînza ar fi comis infracțiunile prevăzute de articolele 303 alin. (3) [*amestecul în înfăptuirea justiției și în urmărirea penală*] și 307 alin. (1) [*pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii*] din Codul penal.

6. Potrivit materialelor prezentate de Procurorul General, dna Liubovi Brînza a participat la emiterea deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2018 prin care a fost admis recursul formulat împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, din 22 iunie 2018. Prin încheierea

menționată, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a respins o cerere de anulare a condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei. Totuși, prin decizia în discuție a Curții de Apel Chișinău, încheierea a fost casată și s-a dispus anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

7. Ca urmare a examinării materialelor prezentate de Procurorul General, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a adoptat Hotărârea nr. 559/26 din 4 decembrie 2018. Prin această hotărâre, Consiliul Superior al Magistraturii și-a dat acordul cu privire pornirea urmăririi penale în privința dnei Liubovi Brînza, judecător la Curtea de Apel Chișinău.

8. Dna Liubovi Brînza a formulat o acțiune în contencios administrativ prin care a contestat Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 559/26 din 4 decembrie 2018, cauza aflându-se pe rolul Curții de Apel Chișinău.

9. În cadrul examinării cauzei, dna Angela Bostan, dl Ion Muruianu și dl Grigore Dașchevici, judecători la Curtea de Apel Chișinău, au ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a articolului 19 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, care reglementează garanțiile inviolabilității judecătorilor și condițiile pornirii urmăririi penale în privința acestora.

10. Printr-o încheiere din 6 iulie 2021, Curtea de Apel Chișinău a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

11. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 120

Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului sunt următoarele:

Articolul 19

Inviolabilitatea judecătorului

„(1) Personalitatea judecătorului este inviolabilă.

(2) Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinței și localului lui de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

(3) Judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiției și pentru hotărârea pronunțată, cu excepția cazului în care vinovăția acestuia a fost stabilită prin sentință definitivă sau, în cadrul unei proceduri disciplinare, s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile sale, care au dus la una dintre consecințele prevăzute la art. 2007 alin.(1) lit. c) din Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002.

(4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General sau prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile Codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art.243, 324, 326 și 330² ale Codului penal al Republicii Moldova, precum și în cazul infracțiunilor flagrante, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar.

(4¹) Hotărârile prin care Consiliul Superior al Magistraturii își expune acordul sau dezacordul pentru pornirea urmăririi penale în condițiile alin. (4) trebuie să fie motivate și se publică pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii, cu anonimizarea datelor cu privire la identitatea judecătorului.

(5) Judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Toate acțiunile procesuale în privința judecătorului, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, pot fi efectuate numai după emiterea ordonanței de pornire a urmăririi penale, cu respectarea garanțiilor instituite de normele constituționale și actele internaționale. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracțiune flagrantă.”

13. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 307

Pronunțarea unei sentințe, decizii, încheieri sau hotărâri contrare legii

„(1) Pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii

se pedepsește cu amendă în sumă de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

14. Autorii excepției afirmă că în procesul examinării demersului Procurorului General cu privire la pornirea urmăririi penale în privința unui judecător, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să aprecieze materialele prezentate de procuror și să constate existența unei bănuieli rezonabile că judecătorul respectiv a comis o infracțiune.

15. În aceste circumstanțe, autorii menționează că pentru a iniția urmărirea penală în baza articolului 307 din Codul penal este necesară

probarea caracterului ilegal al hotărârii judecătorești. Totuși, în opinia autorilor excepției, verificarea caracterului legal al hotărârilor judecătorești poate fi efectuată doar de către instanțele ierarhic superioare prin intermediul căilor de atac. De altfel, autorii excepțiilor notează că în cauza în care a fost ridicată excepția, Consiliul și-a dat acordul pentru pornirea urmăririi penale în privința judecătorului, deși decizia despre care se pretinde că este ilegală a devenit irevocabilă de la data emiterii.

16. În opinia autorilor excepției, prevederile contestate permit eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale în baza articolului 307 din Codul penal, deși actul judecătoresc despre care se presupune că este ilegal nu a fost casat de instanțele superioare. Așadar, autorii excepției consideră că articolul 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului contravine articolelor 6 și 120 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ține de competența Curții Constituționale.

19. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată din oficiu de judecătorii care examinează cauza. Astfel, sesizarea este formulată de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

20. Pentru a putea fi declanșat controlul de constituționalitate, Curtea trebuie să confirme aplicabilitatea prevederilor legale contestate în cauza examinată în fața instanței de drept comun care a trimis sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză de contencios administrativ, în care reclamantul solicită anularea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii prin care a fost dat acordul pentru pornirea urmăririi penale în privința sa. Pentru că articolului 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului reglementează garanțiile inviolabilității judecătorilor și condițiile pornirii urmăririi penale în privința acestora, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica prevederile contestate.

22. Autorii excepției i-au solicitat Curții să verifice constituționalitatea articolului 19 din Legea cu privire la statutul judecătorului prin prisma articolelor 6 [*separația și colaborarea puterilor*] și 120 [*caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive*] din Constituție.

23. Analizând argumentele autorilor excepției, Curtea reține că autorii excepției ridică mai curând o problemă de interpretare a legii, nu de constituționalitate. Curtea nu poate constata în ce măsură declararea neconstituționalității articolului 19 din Legea cu privire la statutul

judecătorului ar putea soluționa problema abordată în sesizare. Dimpotrivă, această normă reglementează inviolabilitatea judecătorilor și stabilește regula potrivit căreia Procurorul General trebuie să solicite acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea cauzelor penale în privința judecătorilor. În mod logic, în prezenta cauză, acest articol nu poate fi declarat neconstituțional, pentru că o asemenea soluție ar anihila obiectul cauzei care se află pe rolul instanței. Altfel spus, nu ar mai exista obligația Procurorului General de a solicita acordul pentru pornirea urmăririi penale.

24. Curtea reține că problema pe care o ridică autorii excepțiilor a fost abordată în recomandările instituțiilor internaționale. Sub acest aspect, analizând nota de fundamentare a unei modificări în legea penală a Republicii Kârgâze, Comisia de la Veneția a menționat că, de principiu, o persoană poate fi trasă la răspundere penală atunci când sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii, astfel cum sunt definite de lege. De regulă, acestea le reprezintă fapta prejudiciabilă (*actus reus* – în contextul judecătorilor, „adoptarea unei hotărâri injuste”) împreună cu o anumită formă de vinovăție (*mens rea* – în contextul judecătorilor, „cu bună știință”). De fapt, elementele constitutive ale infracțiunii pot exista în mod independent de casarea hotărârii. Casarea hotărârii se poate produce din diverse motive, care nu au neapărat legătură cu infracțiunea. De asemenea, se poate întâmpla ca hotărârea să nu fie casată, însă elementele constitutive ale infracțiunii să fie întrunite. Răspunderea penală a judecătorului și rezultatul procedurilor de atac sunt două aspecte distincte, care nu trebuie suprapuse (a se vedea Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Biroului pentru Instituțiile Democratice și Drepturile Omului, CDL-AD(2014)018, § 48). Ulterior, Comisia de la Veneția a reiterat în mod parțial aceste raționamente în Opinia sa *amicus curiae* pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova (CDL-AD(2017)002) referitoare la răspunderea penală a judecătorilor (a se vedea § 43).

25. În acest context, Curtea constată că *actus reus* (*i.e.* pronunțarea unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii) și *mens rea* (*i.e.* cu bună-știință) ale infracțiunii prevăzută de articolul 307 din Codul penal pot fi întrunite în mod independent de faptul existenței unei hotărâri de casare a actului judecătoresc despre care se pretinde că este ilegal. Spre exemplu, atât în procesul civil, cât și în cel penal, judecătorii pot pronunța hotărâri (*lato sensu*) ilegale care nu pot fi supuse niciunei căi de atac, însă ilegalitatea să fi fost comisă în mod deliberat. Dacă, prin absurd, tragerea la răspundere penală a judecătorilor pe baza articolului 307 din Codul penal s-ar face potrivit criteriului caracterului atacabil al hotărârii, atunci judecătorii ale căror pretinse hotărâri ilegale pot fi atacate ar fi tratați în mod inegal în comparație cu judecătorii ale căror pretinse hotărâri ilegale nu pot fi contestate în fața unei instanțe superioare. Pentru cei din urmă, această situație ar reprezenta o cale de eludare a legii penale. De asemenea, ilegalitatea unui act judecătoresc irevocabil poate rezulta din aprecierea Curții Europene în procesul examinării unei plângeri împotriva Republicii Moldova. În practică pot exista și alte exemple care demonstrează că elementele infracțiunii pot exista indiferent de casarea hotărârii judecătorești.

26. Având în vedere cele menționate, Curtea nu poate identifica în prezenta sesizare vreo problemă de constituționalitate. În această cheie, Curtea a reținut în jurisprudența sa anterioară că tragerea la răspundere penală a judecătorilor pe baza articolului 307 din Codul penal nu este contrară, în sine, principiilor constituționale, atât timp cât prin mecanismul de atragere la răspundere penală sunt respectate garanțiile inerente independenței judecătorilor, orice dubiu fiind interpretat în favoarea judecătorului acuzat (a se vedea HCC nr.12 din 28 martie 2017, § 99). Totuși, respectarea acestor garanții le revine Consiliului Superior al Magistraturii și instanțelor de judecată.

27. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 19 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ridicată din oficiu de dna Angela Bostan, dl Ion Muruianu și dl Grigore Dașchevici, judecători la Curtea de Apel Chișinău, în cadrul dosarului nr. 3-104/2019

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 22 februarie 2022

DCC nr. 24

Dosarul nr. 252g/2021